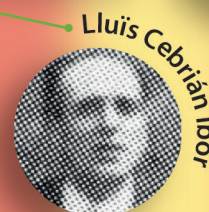
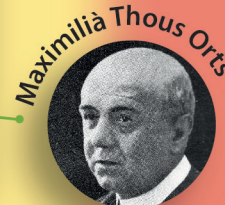
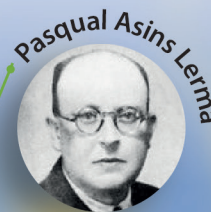

Convencio Valencianista

Valencia Ciutat

9 d'Octubre de 2017

Declaració Valencianista

Les bases que la "Unió, i la "Joventut, valencianistes defensen, prescindint de les idees que, en altres ordens pogueren professar els seus components, son estes:

- 1.ª El Poble valencià, integrat per els habitants de les tres *provincies actuals*, constitueix una forta personalitat social caracterizada per la possessió d'una llengua pròpia, per la seua modalitat racial, per la comunitat de història i de condicions econòmiques.
- 2.ª Esta personalitat, per l'efet de la seua existència i per la voluntat del seus components, te drèt a constituir un Estat amb el poder de donar-se ell mateix la seua forma i constitució. Esta es la fonamental reivindicació valencianista.
- 3.ª Reconeixem la compatibilitat del Estat València i la seua convivència amb les demés regions i nacionalitats ibèriques dins d' una Federació Espanyola ó Ibèrica, establint clarament la distinció de atribucions del Estat València i el Federal, i una consegüent divisió de la Hisenda per a eobrir les respectives atencions. Les funcions pròpies del Estat València deurán ser exercides amb plena *sobervania*, sense cap intrusió extranya.
- 4.ª Sense prejudiar definitivament la divisió de estes funcions acceptem per el moment, la formulada en la Assamblea de Parlamentaris de 10 Octubre de 1917.
- 5.ª Existint en Valencia, segons els territoris, dualitat de llengües, valenciana y castellana, demanem la cooficialitat per a els dos idiomas.
- 6.ª Conseqüents amb la idea de respecte als organismes naturals, els municipis valencians fruirán de la seua autonomia, tenint el poder de constituir-se dins dels límits generals d' una llei municipal que procure, per a els ajuntaments la màxima eficacia tècnica compatible amb els principis democràtics.
- 7.ª Reconeixent les varietats locals dins de l' antic Regne de València i consegüents amb el criteri descentralitzador, el Estat València respectará les varietats provincials o comarcals, quan els respectius municipis les consagren per Unions o Mancomunitats entre eils.
- 8.ª El Estat València podrà mancomunar-se, per a fins concrets, amb altres Estats de la Federació, si hu estima convenient, conservant íntegra la seua personalitat.

SUMARI

- 2 | La *Declaració Valencianista*, camí del centenari | Juli Moreno
- 3 | Als cent anys de la *Declaració Valencianista* | Editorial
- 3 | Preparacio del Congrés Valencianiste 2018
- 4 | El valencianisme en 1918, la *Declaració Valencianista* | Antoni Atienza

La Declaració Valencianista, camí del centenari

JULI MORENO

Membre de la Junta de Convenció Valencianista.
President del Rogle Constantí Llobart de Cultura Valenciana.

La *Declaració Valencianista* de 1918 naixque en el context de les últimes coades dels moviments nacionalistes que en el vell continent europeu havien seguit una de les causes que provocaren diverses guerres i significatius canvis en les fronteres polítiques. A l'hora connectava en els "Catorze Punts" del discurs que el 28 president nord-americà, Woodrow Wilson, pronunciava el 8 de gener de 1918 en el Congrés dels EE. UU., a fi de buscar la millor solució al conflicte de la Primera Guerra Mundial i, per tant, l'estabilitat internacional.

Els moviments nacionalistes havien significat l'unificació de diferents estats (sentit centripet), però també supongueren lo contrari: el naixement d'uns altres (sentit centrfuc); del primer cas es eixemple l'Imperi austro-hongares –que més tard passaria pel procés opost–, o el de l'unificació italiana. Polònia es un cas de sorgiment d'un estat, el qual, si bé havia contat en història, no es tornarà de nou independent fins a 1918.

El moviment romàntic –que en l'aspecte polític tendix a l'identificació nació-estat–, la mateixa promulgació dels punts Wilson –que busquen la conformació d'un nou orde mundial basat en la pau–, el redescobriment i posada en valor de les particularitats i singularitats dels pobles..., faran que en la Península, en determinades àrees, es produïxca un esclat que provocarà el sorgiment dels nacionalismes, descollant fonamentalment el vasco i el català. El recolzament d'unes burgesies elitistes compromeses en estos projectes es traduirà en la creació d'institucions, en la reivindicació de la llengua pròpia –que serà bàsica en els dos casos com a instrument visible d'eixa diferència que es preconisa i per la que se treballa–, la fixació d'uns ideals i el sorgiment de tota una pleyade d'intel·lectuals que contribuiran en les seues aportacions a reforçar eixe imaginari col·lectiu que ha de servir per a construir un ideari que pronte, a més de les aspiracions culturals, en tindrà de polítiques, les quals se faran visibles en forma d'enfrontament en l'estat central, centralista i centralisador, i contra l'agotada tanda de govern basada en una alternança pactada conservadors-lliberals.

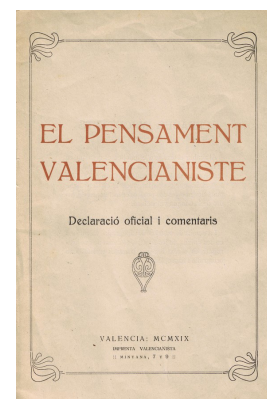
N'hi ha uns altres moviments de menys rellevància i recorregut que els que generaren les societats catalana i vasca. Però son estos dos casos els que en els seus projectes reconstruïxen i interpreten l'història al seu acomodo i en l'objectiu de aconseguir les seues metes: més territori, més població, més mercat, més visibilitat... El cas català –que interessa comentar ací per l'influència que tingue en València– anirà a més conduït per un propòsit expansionista –que el caracteritzarà des dels inicis–, per a

dur avant el qual precisava crear l'imatge d'un poble català protagonista d'una influent història, una gran literatura i una llarga tradició lingüística, protagonisme del que caria, lo qual els dugué a recolzar, des de la Mancomunitat, la Lliga i el govern català, qualsevol mampresa que ajudara a aconseguir suplir eixes carencies; ahí entrava l'apropiació de l'història de la Corona d'Aragó i de la llarga i esplendorosa producció literària valenciana, i l'impuls a qualsevol iniciativa que convertira al català –un dialecte del provençal en aquells moments– en llengua de prestigi.

El Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906), la creació de l'Institut d'Estudis Catalans (1907), l'encarrec a Pompeu Fabra de crear el corpus del català o l'usurpació del *Diccionari* de mossèn Alcover eren més que un excel·lent principi en l'àmbit de la llengua. Des de llavors, treballaran sense descans per l'internacionalització del seu programa, de la seua llengua i de la seua cultura, encara que absorbint-ne d'altres, com qualsevol imperialisme havia fet a lo llarg de l'Història.

Per a aconseguir els seus objectius necessitava de col·laboracionistes valencians, i els tingue –i els seguix tenint–; son tots aquells que no entenien ni entenien que la condició de ser valencià, definir-se valencianista o voler treballar per un nacionalisme valencià no pot mai compaginar-se en ser subordinat i subdit d'un projecte imperialista i centralisador que anul·la, persegueix o desprecia, qualsevol identificador i singularitat que contravinga el dogma.

La *Declaració Valencianista* de 1918 participà del moviment complex que era el nacionalisme valencià de l'època: ahí està el *Discurs* de Fausti Barberà de 1902 en Lo Rat Penat –publicat en 1910–; la conferència de Rafael Trullenque en la casa de la Democràcia (1915); les diverses accions en favor de la llengua valenciana, com la de Fausti Valentín al front de l'Ajuntament del Cap i Casal (1918), que per desgràcia se frustrà; els treballs precedents del patrici castellanenc Gaeta Huguet

▲ *El Pensament Valencianista* (1919). Quadern editat per l'Unió Valencianista Regional, en el qual es publica la *Declaració Valencianista* en el desenvolupament de les seues huit bases.

... Continua en la pàgina 8

¿Qué es Convenció Valencianista?

Convenció Valencianista es una entitat civico-social nascuda en el mateix esperit que inspirà la Convenció Valencianista 2012: ser un punt de trobada de valencians i valencianes en el que, de forma constructiva, treballar per a revertir l'actual situació de despersonalització del nostre poble i començar a construir un futur més valencià i més lliure per a tots.

Nos trobaras en www.convenciovalencianista.com, i en el correu cvalencianista@gmail.com.

De nou, un 9 d'Octubre i, de nou, tens en les mans el *Dossier* que Convenció Valencianista fa cada any per a commemorar el nostre dia nacional. I enguany, com pots veure, dedicat casi exclusivament al pròxim centenari de la *Declaració Valencianista*.

I resulta curiós que estigam a punt de celebrar eixa efemèrides en la situació actual; perquè en estos 100 anys no només no hem evolucionat cap al desenvolupament d'aquelles idees, sino que hem retrocedit cap a posicions molt més unitaristes espanyoles que llavors.

L'idea, alimentada durant el franquisme i assumida per la gran majoria de l'esquerra espanyola, de que reconèixer la nostra naturalesa "essencialment" catalana era l'única forma de fer front a la castellanització que patíem, va ser aprofitada per la dreta espanyola per a servir de refugi a molts valencians que han preferit seguir en el *statu quo* actual que canviar cap a una identitat que mai han sentit com a pròpia. I, mentres, les organitzacions purament valencianes no han sabut fer arribar el seu missatge d'estima per lo valencià sense adjectius, de manera que, a hores d'ara, el sentiment "nacionalista" dels valencians està al nivell del d'Extremadura, Múrcia o Cantàbria.

I respecte a l'actualitat, quan tingues este *Dossier* en les teues mans ja haurà passat el famós 1-O, que, en

el moment d'escriure estes lletres, no podem saber com haurà transcorregut. Però passe lo que passe eixe dia, lo que sí ha posat de manifest este "procés" es que l'estat autònom inventat en la Transició s'ha quedat en una simple descentralització administrativa; que allò que diu la Constitució de nacionalitats no és veritat, perquè per a l'Estat central "nació" només n'hi ha una; que l'idea de que Espanya està formada per diversos pobles no s'ho creu, puix no se'ls permet tindre la capacitat per a decidir com a tals. Com hem dit, no sabem qué haurà passat en l'anunciat referèndum del 1-O, però lo que és segur és que el sistema polític creat en la Transició haurà resultat molt ferit; l'utilització constant per l'eixecutiu del poder judicial, especialment del Tribunal Constitucional; les tensions d'un model territorial que està sempre en qüestió; els diferents tractaments que reben les autonomies en temes com finançament, capacitat legislativa, infraestructures, etc., farà necessària una profunda reflexió entorn al futur de l'Estat. I en esta "segona transició", els valencians hem de tindre el protagonisme que no tinguérem en la primera i que nos ha dut a la marginació que hui patim. Però per ad això hem de dotar-nos d'organitzacions socials, culturals, polítiques i econòmiques potents, en les coses clares i de clara adscripció valenciana. ¿Serem capaços?

Mentrestant, per lo manco, que fruïxques del *Dossier*.

Preparació del Congrés Valencianista 2018

Este *Dossier* està dedicat practicamente en la seua integritat a la *Declaració Valencianista* de 1918, la qual fon un intent lloable de construir un nacionalisme valencià en possibilitats de creixer i, —segons afirma Juli Moreno en estes mateixes pàgines— "encara que conté [...] algunes parts pantanoses, es fa precis reconèixer lo avançades de moltes de les idees i propostes que en ella es manifesten".

Llamentablement, com s'explica en l'editorial, casi cent anys despuix, en conte d'alçar hem retrocedit.

Hui el valencianisme està tan dividit com ho estava en la segona dècada del segle XX. Mes encara inclus, donat que durant este temps aquells que volen un valencianisme —i un poble valencià— dividit, no han deixat de fer camí i progressar en el seu propòsit.

En son molts els intents d'unio que, en millor voluntat que exit, s'han produït en els ultims temps. Hem de lamentar, igual que ho fea Villalonga fa cent anys —en paraules d'Antoni Aienza en el seu articul— "la falta d'una teorització nacionalista, política i econòmica valenciana"; sense ella, tots els esforços acaben agotant-se en postures de reacció als atacs patits, sense deixar temps ni energies per a fer un autèntic treball de construcció que pugua perdurar en el temps.

Un primer esbós de teorització se produï en la realització de la Convenció Valencianista 2012, que aprovà el document marc *Consens per al futur*. L'associació sorgida de l'encontre, Convenció Valencianista, tracta d'implementar les idees allí contingudes; per exemple,

editant este *Dossier* cada 9 d'Octubre, o posant en marxa iniciatives com L'Observatori de la Llengua Valenciana o Raonem. Punt d'Encontre Manolo Soler (projecte est ultim paralitzat per eixa falta crònica de mijos i persones que ocasiona la divisió que patim i el desànim que genera).

No obstant, *Consens per al futur* només es un punt de partida, una guia per a continuar avançant en la construcció d'una base teòrica per al valencianisme.

En motiu del centenari de la *Declaració*, un conjunt d'associacions i entitats —entre les que se troba Convenció Valencianista— han acordat realitzar l'any que ve el Congrés Valencianista 2018, el qual ha de servir per a proporcionar-nos eixe corpus teòric que nos falta, aixina com per a buscar solució a tants altres temes que te oberts el valencianisme. De moment ja han començat a treballar les tres comissions creades: Ponències i activitats, Estratègia de la comunicació i Finançament i Logística.

Encara se poden sumar més associacions, per a lo qual han d'omplir un document de participació en el que assumixen els principis que emanen de *Consens per al futur*. Com en estos moments no s'ha centralitzat encara esta classe de gestions, mentrestant, si volen més informació, poden posar-se en contacte en qualsevol de les associacions implicades. En Convenció Valencianista poden contactar per mig del nostre correu electrònic.

Esperem que esta iniciativa suponga l'espènta que tant necessita el valencianisme en este començament de segle.

El valencianisme en 1918, la *Declaració Valencianista*

ANTONI ATIENZA

Professor i Doctor en Història

L'any 1918 el valencianisme va plasmar els seus principis en una Declaració. No obstant, fon incapaç de superar les seues contradiccions i enfrontaments interns. Des dels primers anys del segle XX, els valencianistes intentaven crear un partit polític que poguera fer realitat els seus desijos d'autonomia política, cooficialitat del valencià i el castellà i consolidació de la cultura autòctona valenciana. Pero estos plantejaments s'afonarien davant del pancatalanisme.

S'ha de recordar que en eixos anys el sistema polític de la Restauració estava en crisis. La fórmula creada per Cánovas i Sagasta en el Pacte del Pardo (1885), pel qual els dos grans partits, conservador i lliberal, s'alternarien en el poder falsejant les eleccions (el caciquisme), no podia seguir funcionant per l'aparició de noves forces polítiques. L'impossibilitat d'estes forces (republicanisme i socialisme, a banda d'uns atres partits de centre esquerra, aixina com els regionalistes: Lliga Regionalista de Catalunya i PNV) d'arribar al poder els espentava a la radicalisació.

Les crisis de 1917

Durant l'any 1917 esclataren tres crisis: la militar de les conegudes Juntas de Defensa, espècie de sindicats militars que exigien del Govern augment de salaris i reformes en l'exèrcit; la social, en forma de protestes obreres per la descompensació entre els baixos salaris i l'inflació provocada per la demanda d'aliments derivada de la Primera Guerra Mundial, en la qual Espanya no havia entrat per declarar-se neutral; i la política.

La crisis política es va generar perquè els dos grans partits, conservador i lliberal, estaven molt dividits internament i un tant desprestigiats. Les exigències i les pressions de les Juntas de Defensa afonaren al Govern de García Prieto (Lliberal), que va dimitir en juny de 1917. El rei Alfons XIII nomenà president del Govern a Eduardo Dato (conservador), que no tenia majoria en les Corts, per lo qual va optar per tancar-les i governar per decret. Els grups de l'oposició –els republicans de Lerroux, els reformistes de Melquíades Álvarez, els socialistes– volgueren aprofitar la situació per a pressionar al Govern a dissoldre el Parlament i convocar eleccions a Corts Constituents, per a reformar la Constitució o fer-ne una nova, superant el caciquisme. A esta demanda es va afegir la Lliga Regionalista de Catalunya. Francesc Cambó va convocar en Barcelona, en juliol, una reunió dels diputats i senadors catalans per a exigir eixa reforma constitucional en la qual existiria la possibilitat de conseguir una autonomia per a Catalunya. Seguidament, va promoure una reunió de tots els diputats i senadors d'Espanya en la Ciutat Comtal, per a discutir i posar en comú propostes per a modernisar la política espanyola, com l'autonomia catalana, les autonomies municipals (capacitat dels municipis de triar al seu alcalde), i unes atres qüestions.

Dato es va negar i va calificar l'iniciativa de Cambó de separatista. L'Assamblea de Parlamentaris va convocar a 68 diputats, la majoria catalans, pero fon dissolta pel governador civil de Barcelona i no es tornà a reunir. En agost hi hagueren importants folgues i protestes obreres, reprimides per l'exèrcit. Davant d'estos fets, i tement que esclatara una revolució com la russa (en marcha des de febrer d'eixe any), els parlamentaris abandonaren les pretensions de canvis radicals. Per tant la crisis política es va tancar en fals. Els dos grans partits, conservador i lliberal, es posaren d'acort en fer un govern de concentració, presidit pel lliberal García Prieto, junt a (part dels) conservadors i regionalistes catalans en novembre de 1917. Els sectors de Dato (conservadors) i Santiago Alba (lliberals) es manifestaren en contra, evidenciant les divisions internes dels dos principals partits. En definitiva, la por a una revolució va impedir les reformes polítiques necessàries.

▲ Capçalera de *El Imparcial* (20-07-1917), periòdic que arplega la notícia sobre el desenroll de l'Assamblea de Parlamentaris celebrada en Barcelona el 19 de juliol de 1917.

L'Unió Valencianista Regional

Fon en est ambient quan es crea el partit Unió Valencianista Regional, animat per Ignaci Villalonga, de tall conservador i regionalista¹, a imitació de la Lliga Regionalista de Catalunya de Cambó, i en bona part inspirada per este. De fet, Cambó donà diners per a la posada en marcha del partit valencianista, i ell mateix vingué a València el 12 de giner de 1918 per a inaugurar la seua social del partit i apadrinar la nova institució. Al dia següent es celebrà un mítin en el Teatre Principal, en el qual el polític català prengué la paraula, pero les seues intervencions, que ell pretenia fer en català, foren interrompudes pels blasquistes a crits de "Viva España y Viva Valencia", i per gent que li demanava que ho fera en castellà.

L'oposició del blasquisme –republicanisme del Partit Unificat Republicà Autonomista (PURA), conegut aixina per haver segut Vicent Blasco Ibáñez el seu principal dirigent a principis del segle XX– era vella: des dels dies del moviment de Solidaritat (1906-1909). El blasquisme era un moviment republicà unitariste, no federal, i per tant contrari a les autonomies regionals i defensor d'un sistema administratiu com el francès, centraliste; lo de “autonomiste” es referia a l'autonomia municipal, dels ajuntaments, no de les regions. Per tant, el blasquisme pretenia que el valencianisme es quedara com un moviment estrictament cultural pero no polític. Per això, el seu líder, Félix Azzati, excusà l'actitut dels seus en el citat mítin, recordant que Cambó havia atiat la revolta de l'Assamblea de Parlamentaris de juliol de 1917, per a acabar recolzant al Govern al qual pretenia derribar.

El Govern de concentració va convocar eleccions municipals i va ampliar l'autonomia dels ajuntaments: si fins ad eixe moment l'alcalde de la població el designava el Govern, ara seria triat pels regidors. Les eleccions municipals de novembre de 1917 foren guanyades en la ciutat de València pels republicans blasquistes, dins d'una Aliança d'Esquerres. L'Ajuntament va triar alcalde entre els regidors i el guanyador fon Faustí Valentín, blasquiste. Valentín era valencianiste i a l'any següent, 1918, va anunciar que s'anava a implantar l'ensenyança de la llengua valenciana en les escoles municipals del Cap i Casal. Això li dolgue a Azzati, perque Valentín ho havia fet sense consultar al partit i, per una atra banda, perque ell havia clamat contra el valencià repetides vegades, sobretot en el seu discurs de 1916. Azzati publicà un editorial en *El Pueblo*² atacant a l'hora a Valentín, encara que era del seu partit, i als regionalistes d'Unió Valencianista, que havien convidat a Cambó a un mítin. El diari carregà de nou contra el tema de l'idioma en el número del dia següent³. Valentín va renunciar a l'idea i volgué dimitir. Pero era innegable l'existència d'un sentiment valencianiste en el poble, i això donaria que pensar als republicans.

No deu estranyar la ràbia dels blasquistes contra els regionalistes, puix en eixa época l'etern enemic de Blasco Ibáñez i d'Azzati, Rodrigo Soriano, havia canviat el nom del seu partit, per tal d'atraure's el vot valencianiste, a Partido Republicano Regionalista.

De fet, en 1918 es feu material l'acort de l'Universitat de 1916 de crear una càtedra de llengua valenciana, que regentaria el pare Lluís Fullana. L'ilustre filòlec seria bandejat d'estes classes, anys mes tart, per la Dictadura de Primo de Rivera.

Gràcies als diners de Cambó, l'Unió Valencianista Regional (UVR) d'Ignaci Villalonga va adquirir el diari *La Correspondencia de Valencia*, donant-li un caràcter

regionaliste i valencianiste. També es feren mítins per a donar a conéixer el seu ideari per les terres valencianes. Com a president del partit figurava Lluís Cebrián i Mezquita, conegut ratpenatiste. La llavor dels valencianistes no fon debades. En les eleccions generals de febrer de 1918 es presentà per València Joan Pérez Lucia, que aplegà a tindre un 7% dels vots; per Sagunt, Faust Caruana, i per Sueca, Emeteri Muga: els tres foren derrotats, pero estaven ahí.

▲ Logos d'Unió Valencianista Regional (partit polític) i de Joventut Valencianista (associació), les dos organitzacions responsables de la *Declaració Valencianista*.

La Declaració Valencianista

En juliol de 1918, el President dels Estats Units d'Amèrica (USA), Woodrow Wilson, va enunciar el “Principi de les Nacionalitats”, dins dels seus famosos catorze punts per a la pau de la Primera Guerra Mundial. En ell, es reconeixia el dret dels pobles a fer sentir la seua veu respecte al seu futur. El fet que l'armistici de novembre de 1918 suponguera l'independència de bona part de l'Europa Central, despertà les esperances dels nacionalistes i regionalistes catalans, vascs i valencians.

Fon en est ambient quan es va publicar el programa o fonaments ideològics d'Unió Valencianista Regional, la *Declaració Valencianista*⁴, un document que consta de huit bases i que contà en el recolzament de Joventut Valencianista.

La *Declaració Valencianista* de 1918 sifrava la personalitat social valenciana en quatre presuposts: una llengua pròpia, una ètnia, una comunitat d'història i una economia. Segons estos fonaments, el Poble Valencià tenia “*el dret a constituir un Estat amb el poder de donar-se a ell mateix la seua forma i constitució*”⁵. El seu ideòlec, Villalonga, arplegava el pensament del català Rovira i Virgili, referent a la voluntat dels pobles com a factor fonamental “*per a que una Nacionalitat esdevinga Estat*”. Despuix, acotà: “*Podrà objectar-se a la demanda de l'Estat valencià que tenint Valencia amb Mallorca i Catalunya fortissimes intimitats historiques, racials i llingüístiques, totes tres debien formar un sol Estat, segons el principi de les nacionalitats. (...)*”

La historia de la Confederació Catalano-Aragonesa, ens mostra a València com un Estat distint dels altres de la Confederació. L'únic llas qu'els unia era la persona del Rei.

I es que València conserva una fesomia [sic] en la llengua, en les costums i en el art molt peculiar, que li donen una personalitat inconfundible. I, sobre tot, la voluntat del poble –factor decisiu, segons el principi de les nacionalitats–, clarament imposa la decisió de constituir un Estat apart de Catalunya i Mallorca”⁶.

Per tant, ja existia en 1918 un sector del valencianisme que advocava clarament pel pancatalanisme, proposat per Prat de la Riba i pel propi Rovira i Virgili, el qual, en 1912, sabia de l'impopularitat de la proposta en terres valencianes, com arplega el propi Villalonga⁷. A pesar de tot, Villalonga era conscient de que existia eixe sector pancatalanista dins del valencianisme i, segurament volent sumar i no restar, afig al text el següent paràgraf:

“Demanem, puix, un Estat valencià (...).

I eixe futur Estat, segons la Base, el volém dotat de poder de donar-se la seua forma de govern o Estatut, i d'exercir el poder legislatiu en la seua esfera d'acció. (...).

*Diém que esta Base [la 2] es la fonamental reivindicació nostra, per que en ella, presupossant que étnica i filològicament estem relacionats amb Catalunya i Mallorca, demaném la constitució d'un Estat autònom, propi, per a demostrar el nostre respecte a la personalitat valenciana i la seua voluntat. Nosatros creém que esta fórmula esvairá molts recels i molts duptes engendrats per les suspicacies d'uns i altres. Per lo demés, nosatros no renunciém a formar una comunitat de cultura amb les altres regions de la nostra nacionalitat, unides per el llas de la llengua, ni fugim de les conseqüències que este fet poguera portar”.*⁷

El text es contradictori, puix si per un costat se referma la voluntat particularista valenciana, per l'atre no es vol renunciar a una “comunitat de cultura”.

El fracàs del valencianisme polític de 1918

Inclús el PURA pareixia obert a les idees regionalistes, i en esta línia aparegué la Joventut Republicana Nacionalista, d'Alvar Pascual i Juli Just. Este grup se separaria paulatinament del blasquisme, fins a formar en 1934 l'Esquerra Valenciana. La Joventut Republicana Nacionalista redactà un manifest en el qual reconeixien una “personalitat valenciana” i el dret dels valencians a constituir un Estat, dins d'una república federal. Per la seua part, el PURA també publicà un manifest, en el qual donava fe del seu pensament regionaliste. Pero, a

l'hora, Azzati acusarà als regionalistes valencians d'estar al costat de la Lliga⁹. Azzati es va declarar contrari a la Lliga, perque, segons ell, lo que esta pretenia era obtindre l'autonomia a soles per a Catalunya, i no instaurar un sistema federal. El partit blasquiste començà una iniciativa per a demanar l'autonomia valenciana, promovent en novembre de 1918 la celebració d'una Assamblea Regionalista per mig de la Diputació de València i de l'Ajuntament del Cap i Casal, presidit per Valentín¹⁰. Esta iniciativa fon vista en desconfiança pels regionalistes valencians¹¹. L'enfrontament era important.

En desembre d'eixe mateix any 1918, Eduart Martínez Ferrando, un dels membres de la UVR, que desenrollà la Base quarta de la *Declaració*, publicà *Sintesi del criteri valencianista*, en el qual advoca i sosté un pancatalanisme global, clarament inspirat en Prat de la Riba: “*la catalanització de València, que suposaria el retorn al tronc comú d'origen... s'imposa, doncs, a la nostra consciència de patriotes*”¹². Per a Martínez Ferrando, el Regne de València, Mallorques i Catalunya son “*les tres branques del pi sagrat Catalunya, i havent recobrat el Mediterrani la importància que assolí en dies millors, tots nostres fervents vots son per al més immediat triomf de l'ideal pancatalanista, lograt per mitjà d'un lligam polític, més o menys ample, que bé podria ésser la federació de les esmentades regions i que realitzant de bell nou l'Unitat catalana, fes tornar altra vegada a nostres mans el ceptre imperial de la 'mare nostrum' per a envair nostre comerç el món, per a assegurar l'eternitat del nostre esperit*”¹³.

Les tesis de Martínez Ferrando, publicades en plena campanya pro-autonomia catalana, espentada per la Lliga, foren recolzades per Carles Salvador i Adolf Pizcueta, pero trencaren en dos el moviment valencianiste: Josep Maria Bayarri es declarà en contra del pancatalanisme, al que des de llavors combatrà, i Ignaci Villalonga publicà la seua conferencia *Substantivitat del valencianisme*

▲ Ignaci Villalonga i Villalba, principal impulsor de la “Declaració” i del partit Unió Valencianista Regional.

(València, 1919), en la qual defenia l'autoctonia ètnica i lingüística valenciana. Posava el dit en la nafra en llamentant la falta d'una teorització nacionalista, política i econòmica valenciana, com sí havien fet els catalans en Almirall, etc¹⁴.

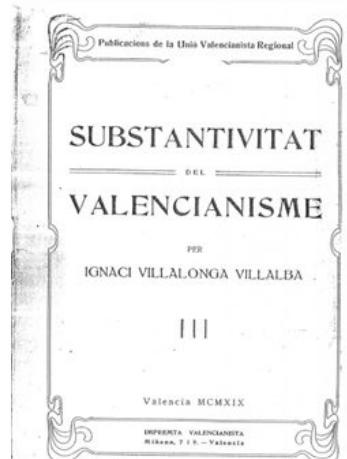
Ademés, Villalonga va enunciar la seua concepció en *El Pensament Valencianiste. Declaració oficial i comentaris* (València, 1919). Però lo cert és que el seu partit, Unió Valencianista Regional, aglutinava diverses ideologies.

No es pogué evitar el desastre derivat de tanta confusió ideològica i de la desunió introduïda pel pancatalanisme, i l'impopularitat d'este. Unió Valencianista Regional, que havia obtingut 3.644 vots en les eleccions al Congrés de febrer de 1918 per al seu candidat Pérez Lucia, en les eleccions generals celebrades en juny de 1919 n'arreglarà només 993 vots per a Vicent Gay, el qual havia fet tota la seua campanya en valencià. El pancatalanisme de Martínez Ferrando havia ofegat el llançament del valencianisme polític. Azzati cregue fermament que Martínez Ferrando havia segut un instrument de la Llaga de Cambó.

A partir d'este moment el valencianisme estarà ideològicament dividit. A finals de 1918 aparegué l'Agrupació Nacionalista Escolar, formada per universitaris, i la Joventut Valencianista anà creant delegacions en diferents localitats valencianes: Alcoy, Alacant, Artana, Bechí, Benassal, Cocentaina, Nules, Ontinyent, Hortells i Paterna, gràcies a l'activitat incansable de Carles Salvador, i sobre tot de Vicent Tomàs i Martí. Vicent Tomàs pensava que el Cap i Casal, ni cap atra ciutat important, no podria mai desenvolupar el nacionalisme. El nacionalisme devia impulsar-se en el camp, en el món agrari, plantejant, per exemple, els problemes de la taronja derivats de la crisi econòmica posterior a la Primera Guerra Mundial.

L'actitut dels regionalistes i nacionalistes valencians assentats en Barcelona, com el mateix Ferrando o Miquel Duràn i Tortajada..., serà clarament la de la defensa d'una unitat lingüística en el català i l'ús de les normes d'esta llengua, per ser considerades més perfeccionades que les valencianes. S'ha de recordar que fea quatre anys que el pare Fullana ja havia tret les seues normes, però Martínez Ferrando, per raons tant personals –aveïnament en Catalunya– com ideològiques –convicció en l'unitat lingüística–, adoptà un català “valencianisat” per a escriure. Esta idea passa per fer “tabula rasa” respecte de tota la tradició renaixentista popular. És de destacar que, en la mentalitat d'Ernest Martínez Ferrando, el poble pla era incapaç de crear una lliteratura de qualitat; una idea, per cert, que no estava tan allunyada de la de Llorente. Filològicament, no s'havia evolucionat cap a un nacionalisme lingüístic.

I sense llengua pròpia, en les condicions de l'època, no podia haver nascut pròpia. Eixa fon la principal raó del fracàs.

▲ Portada de la conferència pronunciada per Ignaci Villalonga en 1918.

Una versió ampliada d'este article es pot llegir, en el mateix títol, en www.convenciovalencianista.com, en la secció ARTICULS> Opinió, i en www.rogleconstantillombart.com/principal.html, en l'apartat DOCUMENTS.

¹ És necessari acotar el terme “regionaliste” a la persona o entitat partidària d'una descentralització administrativa o una autonomia, sense trencar una unitat política-administrativa –un Estat–; “nacionaliste” seria la persona o entitat partidària de que un grup humà –lo que entenem per “poble”– s'independise, és dir, es dote a sí mateix d'un nou ent polític-administratiu o Estat propi. Per tant, els dos termes són molt diferents.

² Azzati, Félix. “Valencianismo. En el alma, no en la lengua”. *El Pueblo*, 11- VIII-1918.

³ i *ibidem*.

⁴ “Declaració Valencianista de 1918”, *La Correspondencia de Valencia*, 14-11-1918.

⁶ Villalonga, I. “El Pensament Valencianiste”, en *La Correspondencia de Valencia*, 18-11-1918.

⁷ Rovira i Virgili, en la seua *Historia dels moviments nacionalistes*, escrita en 1912, parlant de pancatalanisme, ho reconeix de pla i diu: ‘*En l'hipotesi d'una solució federal, València i les illes Balears constituïran segurament Estats particulars de la Federació*’; es dir, no integrats en Catalunya: Villalonga, I. “El Pensament Valencianiste”.

⁸ Villalonga, I. *El Pensament Valencianiste. Declaració oficial i comentaris*. València, 1919. pp.10-11.

⁹ Discurs d'Azzati en l'assemblea d'Unión Republicana, novembre de 1918, arreglat per Alós, V.R.: *Félix Azzati*. Diputació de València, 1997. pp.330-331.

¹⁰ Poc despuix, dimitiria. Sobre la seua actuació política posterior, vore Alós, V.R. Op. Cit. pp. 334-335.

¹¹ Cucó, A. *El Valencianisme Polític* (1999), p. 144 i ss.

¹² Martínez Ferrando, E. *Sintesi del Criteri Valencianista*, Barcelona, 1918. p.8.

¹³ Martínez Ferrando, E. *Sintesi del Criteri Valencianista*; citat per Recio, C.: *Valencianisme en el temps*. L'Oronella. València, 1996. P. 240.

¹⁴ Villalonga, I. *Substantivitat del valencianisme*. Conferència pronunciada en 1918 en la Diputació de València i editada per Publicacions de la Unió Valencianista Regional. III. València, 1919, pp. 4-5.

REFERENCIES

Breva, de Constanti Llombart, del filolec Lluís Fullana, etc. Tots ells són una resposta als que afirmen que la Renaixença valenciana i les seues conseqüències només foren culturals i gens polítiques. Però el moviment catalanista havia avançat meteoricament i ja, en tant com duya construït, era per a molts “valencianistes” més fàcil dedicar-se a imitar, quan no a assumir directament aquell projecte. De fet, entre els qui desenvoluparen els huit punts de que consta la *Declaració*, no ne falten d'eixos “enlluernats” que sempre han segut capaços de posar en valor lo foraneu en detriment de lo propi, i de proclamar la seua catalanitat i voler que siga també la de tots els valencians.

Però hem de posar en valor la *Declaració* perquè supongue, a pesar d'alguns punts un tant obscurs o d'interpretació massa flexible, quan no laxa, el nucli d'un valencianisme polític emergent, d'una actitud nacionalista i d'un qüestionament al centralisme-centralisador que sempre ha caracteritzat als governs espanyols.

La llàstima és que, si bé a l'entorn de la gestada Unió Valencianista Regional, al front de la qual estava el banquer Ignaci Villalonga, se troben intel·lectuals, universitaris, empresaris i membres de la chicoteta burgesia, lo cert és que no saberen fer quallar en la societat valenciana el missatge polític que representava i només tingue certa consideració en les comarques més centrals.

El desenvolupament programàtic de la *Declaració*, base de l'ideari polític d'Unió Regionalista Valenciana, publicat primer per entregues en *La Correspondencia de Valencia* i de manera immediata en l'opuscul *El Pensament Valencianista* (1919), mereix ser estudiat i, encara que conté, com s'ha dit, algunes parts pantanoses, es fa precís reconèixer lo avançades de moltes de les idees i propostes que en ella es manifesten i considerar lo que haguera pogut supondre un mínim triomf d'un nacionalisme que generara una força política que –lliure de lligams en els partits estatalsistes– servira de veu reivindicativa en les màximes institucions de l'Estat.

Destaquem que en la *Declaració Valencianista* es parla d'un marc territorial que és l'historic Regne de València, d'un poble que l'habita, el valencià, producte de l'evolució del temps i de la convivència de civilitzacions, d'una llengua valenciana que es parla en la major part del territori –i que no deslliga de les germanes catalana i balear-, de la necessitat d'usar-la i prestigiar-la, de la creació d'institucions pròpies de govern i d'una facenda pròpia, aixina com d'una planificació de l'economia productiva... que ja voldriem tindre en algun grau ara, casi cent anys després. Reproduïm aquelles huit bases:

“Les bases que la “Unió” i la “Joventut” valencianistes defensen, prescindint de les idees que'n atres ordens pogueren professar els seus components, són estes:

1ª El Pòble valencià, integrat per els habitants de les tres províncies actuals, constituïx una fòrta personalitat social caracteritzada per la possessió d'una llengua pròpia, per la seua modalitat racial, per la comunitat de història i de condicions econòmiques.

2ª Esta personalitat, per el fet de la seua existència i per la voluntat dels seus components, té dret a constituïr un Estat amb el poder de donar-se ell mateix la seua forma i constituïció. Esta és la fonamental reivindicació valencianista.

3ª Reconeixem la compatibilitat del Estat Valencià i la seua convivència amb les demés regions i nacionalitats ibèriques dins d'una Federació Espanyola ó Ibèrica, establint clarament la distinció de atribucions del Estat Valencià i el Federal, i una consegüent divisió de la Hisenda per a cobrir les respectives atencions. Les funcions pròpies del Estat Valencià deurán ser exercides amb plena soberania, sense cap intrusió estranya.

4ª Sense prejudicar definitivament la divisió de estes funcions acceptém per el moment, la formulada en la Assambla de Parlamentaris de Octubre de 1917.

5ª Existint en València, segons els territoris, dualitat de llengües valenciana y castellana, demaném la cooficialitat per a els dos idiomes.

6ª Conseqüents amb la idea de respecte als organismes naturals, els municipis valencians fruirán de la seua autonomia, tenint el poder de constituïr-se dins dels límits generals d'una llei municipal que procure, per a els ajuntaments la màxima eficàcia tècnica compatible amb els principis democràtics.

7ª Reconeixent les varietats locals dins de l'antic Regne de València i conseqüents amb el criteri descentralitzador, el Estat Valencià respectará les varietats provincials o comarcals, quan els respectius municipis les consagren per Unions o Mancomunitats entre ells.

8ª El Estat Valencià podrà mancomunar-se, per a fins concrets, amb atres Estats de la Federació, si hu estima convingent, conservant íntegra la seua personalitat.”

Estos són els punts de la *Declaració*, reproduïts ací tal i com es publicaren en *La Correspondencia de Valencia* el 14 de novembre de 1918. Foren desenvolupats, per orde, per: Eduart Martínez Sabater i Seguí, Ignaci Villalonga i Villalba, Josep García Conejeros, Eduart Martínez Ferrando, Pasqual Asins Lerma, Salvador Ferrandis Luna, Maximilia Thous Orts i Lluís Cebrián Ibor.

A banda de que cada lector traga les seues conclusions, remetem a un breu treball titulat “La Declaració Valencianista de 1918 (Una revisió)”. Trobara més sobre el seu contingut i sobre els comentaris als seus huit punts en la web: www.rogleconstantillombart.com/principal.html, en l'apartat DOCUMENTS.

Activitats i projectes que coordina i als que dona suport Convenció Valencianista